

Kulturhistorisk utredning
MLAH 2017:2

Fångö 1:16

Gryts socken
Valdemarsviks kommun
Östergötlands län

ML ARKEOLOGI OCH HISTORIA
MARKUS LINDBERG

Tekniska uppgifter

Fastighet: Fångö 1:16

Socken: Gryt

Kommun: Valdemarsviks kommun

Län: Östergötland

Fornlämning: Ingen känd.

Typ av undersökning: Kulturhistorisk utredning, etapp 1.

Länsstyrelsens Dnr: Ej LSt ärende

Utförarens serienummer: 2017:2

Uppdragsgivare: Alsing och Alice Svenssons stiftelse

Kostnadsansvarig: Alsing och Alice Svenssons stiftelse

Utförare: Markus Lindberg, ML Arkeologi och Historia

Arbetstid: 3 tim

Inledning

Med anledning av planarbete utförde ML Arkeologi och Historia en kulturhistorisk utredning angående Fångö 1:16. Utredningen genomfördes på uppdrag av Alsing och Alice Svenssons stiftelse som också var kostnadsansvarig.

Utredningen utfördes 20171101 av Markus Lindberg som också sammanställt rapporten.

Syfte och metod

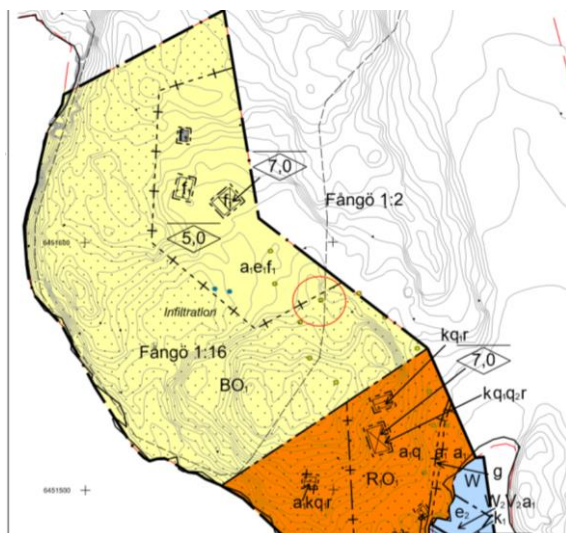
Syftet med utredningen var att utreda bytomtens utbredning och se om vidare undersökning för åldersbestämning av befintlig grund/grunder inom fastigheten kunde komma att krävas.

Utredningen omfattade kart- och källstudier. Okulär fältbesiktning har inte utförts.

Områdesbeskrivning

Fångö ligger i Gryts skärgård. Området har sedan lång tid nyttjats för fiske och jakt, namnet Fångö kommer också av *fångst*. Sannolikt har öarna också för betesdrift och som tillfälliga hamnplatser, på öns ostsida finns t.ex. namnet Snäckviken (Arealavmätning 1702). Fasta bosättningar uppstod möjligen under senmedeltiden men säkert under Gustav I:s regering. Fångö är känd med inbyggare 1543.

Undersökningsområdet utgörs av Fångö 1:16 belägen utanför den egentliga bytomten. Inom området finns inga registrerade fornlämningar. Dock finns en husgrund ca 50m SÖ om befintligt hus.

Läget för husgrunden markerat med rött

Utredningsresultat

Bebyggelsehistoria utifrån historiska kartor och laga skiftesakten

Fångö liksom andra öar har säkert länge nyttjats för säsongsfiske, jakt och bete men det finns inget som tyder på en tidigare etablering av fast bosättning än 1500-talet. Det är just under Vasatiden som kronan gör ökade anspråk på den s.k. kungstredingen av allmänningsmarken och dessutom visar ett ökat intresse för skärgårdens ekonomiska möjligheter. Bebyggelse dyker också upp 1543 som ett kronohemman. Exakt belägenhet för kronohemmanet kan inte utläsas av de historiska kartorna eftersom de inte är rektifierade. Ursprungligt läge enligt 1650 års ägoavmätning verkar vara ungefär vid dagens Oppgården. Hemmanet förefaller, lite förvånande, ha flyttats under 1600-talet. 1702 ligger hemmanet vid Hästviken. Mellan 1702 och laga skiftet 1857 sker en hemmansklyvning.

På skifteskartan framgår att undersökningsområdet ligger utanför den egentliga bytomten. I området finns dock bebyggelse. Dels ekonomibygnader, lador etc, dels mindre bodar. Det finns

en mindre byggnad där det idag finns en grund. Det kan inte utläsas om det är ett bostadshus eller uthus men av grunden att döma är det en enklare byggnad.

Markering av mindre byggnad där i dag syns en grund

Grunden

Grunden är svåraterad i sig själv eftersom den utgörs av bullersten. Den har i alla händelser försvunnit efter skiftet. Att den inte finns med 1702 kan man inte dra någon slutsats av eftersom den kartan är schematisk vad gäller byggnader. Ålder och funktion kräver en fältundersökning.

Inom området över bryggan (markerat som R₁O₁) finns flera byggnader. Några förefaller stå kvar idag, några är försvunna. I området torde därför fler grunder finnas.

På den ekonomiska kartan av 1946 finns i dag befintliga hus med undantag för ett par uthus. Inga övriga byggnader

Källor och litteratur:

Kartmaterial, Lantmäteriet

Gubbö kupa J112-46-15 Häradseconomiska kartan 1868-77

Fångö J133-8H0d68 Ekonomiska kartan 1946

Gryts socken Fångö nr 1 Geometrisk ägoavmätning 1650

Gryts socken Fångö nr 1 Ägomätning 1702

Gryts socken Fångö nr 1 Laga skifte 1854

05-GRY-132 Laga skifte 1857

FMIS, RAÄ

Gräslund, P. 2003. *Kräkmaröborna : skärbor i Gryts socken, Östergötland*. 2 Bd. Gryts skärvårdsfören. Uppsala.

Norman, P. 1995. Gravar – hamnar- vårdkasar. Fornminnesinventering i Östergötlands skärgård. I: Eriksson, J. Mörkfors, G. Olsson, A. (Reds.) *Östergötlands skärgård*. Meddelande från Östergötlands Länsmuseum. Linköping.